

opnaaes for Gjennemsnittet af Eleverne i Skolen til nogen Grad af Fuldkommenhed at lære at skrive et fremmed Sprog, end sige at tale det. Lad os være mennefskelige i vore Forbringere, derved at vi ikke forlange mere, end der kan præstere. Ja, det kan læres paa een Maade, nemlig paa den, hvorpaa man for et Par Aarhundreder siden lærte at skrive Latin, saaledes som det nu var, ved at tvinge Børnene til, idetmindste saalænge det var under Opfynd, at leve i det fremmede Sprogs Atmosfære. Vil man lære Børnene i vore Skoler at skrive taalelig Tydsk, saa maa man paatvinge dem dette Sprog i en temmelig betydelig Deel af deres Liv, ellers tør jeg sige, at der ikke bliver Noget deraf i det Hele taget, hvilket naturligtvis ikke udelukker, at enkelte særdeles dygtige Lærere eller enkelte særdeles dygtige Disciple kunne frembringe afvigende Resultater. Naar der er blevet talt om, at Tydsk indtager en særlig Stilling i vor Undervisning, idet det er det Sprog, som med Hensyn til Grammatikens Meddelelse paa en Maade skal være Hovedsproget, saa er det vel saa, og jeg beklager det meget. Jeg beklager det af den Grund, at dette saameget omtalte tydske Sprog med alle dets mange fortræffelige Egenskaber har den ene Mangel, at det ikke er noget ret levende Sprog; hvad jeg mener hermed, skal jeg sige i to Ord. Efter hvad Tydskere selv indrømme, gives der i Tydskland ikke noget Almuesprog, der har den samme Række af Former til at betegne Ordnes Sammenhæng i Sætningen som den, der findes i det høitidske Skriftsprog. Følgen deraf er, hvad oftere har været udtalt af ansete tydske Sprogmand, at ikke blot i den plattidske Deel af Tydskland, hvor Høitidsk er paatvunget paa lignende Maade, hvorpaa det ellers paa Grændserne af Tydskland er paatvunget forskjelligt Folkeslag, men selv i det egentlige indre Tydskland, Høitidskens oprindelige Stamme, der maa Høitidsk læres „fast wie eine fremde Sprache“. Men dette har medført — i Forbindelse med indre Rivninger i den tydske Litteratur, som jeg ikke skal dvele ved — den Ting, at i Løbet af dette Aarhundrede er den tydske Sprogform bleven mere og mere vaklende og usikker. Man kan med megen Præcision sige, hvad der i sidste Halvdeel af forrige Aar-

hundrede var correct Høitidsk, hvor Grændsen var for hvad der kunde tillades og hvad der ikke kunde tillades, men jeg tør forsikre, at for den forløbne Deel af dette Aarhundrede er det i de allerfleste Tilfælde saare vanskeligt at sige, hvor Grændsen er for det Tilladelige i Benyttelsen af Sprogets Former, og hvor det Utilladelige begynder. Dette er en overordentlig stor Mangel, hvor Sproget skal spille en saadan Rolle i Undervisningen, som paatænkt er her i de danske Skoler, thi man skal jo dog læse tydske Forfattere, men derved kommer Læreren idelig i Forlegenhed, og navnlig bliver det, at skulle lære Børnene at skrive Tydsk uden grove Feil, en yderst vanskelig Opgave, thi, jeg kunde fristes til at sige, næsten enhver Regel kan man finde overtraadt hos tydsksprogede og iøvrigt gode Forfattere, hvorved Læreren let, navnlig naar han, hvad han jo maa ønske, har med opvakte Disciple at gjøre, der have Interesse for Faget, kan komme i ubehagelig Forlegenhed, naar han nemlig maa sætte sin Autoritet ind, idet han naturligtvis ikke ved Skoleundervisningen kan gaae ind paa lærde Undersøgelser. Den høitiderede Minister formeente, at Faren for Sprogrenheden i Modersmaalet ikke var saameget større ved den exceptionelle Stilling, som Tydsk indtog. Jeg kan desværre ikke tiltræde denne hans Anskuelse. Ganske sikkert har han Ret i den Ytring, han brugte, at vore Forfattere nu vise en større Reenhed i deres Sprog, end tidligere Forfattere have vist; jeg vilde have ønsket, at min ærede Collega fra Kjøbenhavn (Hammerich) var gaaet næriere ind paa dette Spørgsmaal, saa havde jeg ikke behøvet det, men nu skal jeg gjøre det ganske kort. Vort Sprog er gaaet frem i Reenhed derved, at en Mangfoldighed af tydske Ord er udslettet af Skriftsproget; men det er i de sidste 30 Aar gaaet ikke saa lidet tilbage i Reenhed, deels derved, at Ordnes Betydning er dreiet henimod den tydske Opfattelse af dem, og deels navnlig derved, at tydske Vendinger, Talemaader og Ordforbindinger ere bleven optagne. Jeg skal udtrykkelig bemærke, at den Opgørelse, som jeg nu kommer med, retter jeg ikke til den ærede Undervisningsminister, men til de Medlemmer af Thinget, der ikke maatte kjende eller have læst en eller